

Кривогорницына Оксана Сорокгодовна воспитатель

МБДОУ «Центр развития ребенка – детский сад «Кэнчээри»с.Амга

Амгинский улус (район)

Проект «Амма улууҕа –мин дойдум»

Төрөөбүт дойдутугар бэриниилээх киһини иитии суолтата үөрэҕири салаатыгар олус улахан. Оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕолору патриотическай иитиигэ сыаллаах-соруктаахтык үлэ ытыллар. Ол иһигэр – олорор дойдутун айылҕатын, биллиилээх дьонун билиһиннэри буолар. Бары билэрбит курдук, төрөөбүт дойдуга таптал кыраттан саҕаланар: олорор дьиэҕиттэн, нэһилиэккиттэн.

Билини олох көрдөрөрүнэн оҕолор, оннооҕор улахан дьон бэйэлэрин дойдуларын биллиилээх суруйааччыларын, спортсменнарын, мелодистарын билбэттэрэ олус хомолтолоох. Ол да иһин төрөөбүт дойдутугар бэриниилээх, сири-дойдун таптыр, дьонунан-сэргэтинэн киэн туттар киһини иитии боппуруоһа олус тоҕоостоох. Бу түгэннэ дьиэ кэргэни кытта ыкса биригэ ситимнээхтик үлэлээһин оҕо ис туруга бөҕөргүүрүгэр, үөрэҕи ылынарыгар сүрүн күүс буолар.

Оҕо олорор дойдутун үчүгэйдик билэрин наадатыгар «Амма улууһа – мин дойдум» диэн бырайыак оноһулунна.

Бырайыак сыала: оҕо төрөөбүт дойдугар тапталы, патриотическай санааны инэринэн сайдан тахсарыгар иитии.

Бырайыак соруктара: төрөөбүт дойдутунан киэн туттарга, таптырга иитии; Амматын улууһун биллиилээх: мелодистарын, ырыаһыттарын, спортсменнарын, музыканнарын, суруйааччыларын билэ, киэн тутта улаатарыгар олук ууруу; элбэҕи билиэн-көрүүн баҕарар баҕатын сайыннары; төрөппүттэри оҕону иитиигэ тэннэ үлэтиргэ умсугутуу.

Бырайыагы олоххо киллэрии былаана: үлэни ыйдарынан аттары; биллиилээх дьон аймахтарын, эбэтэр бэйэлэрин көрсөн кэпсэти; оҕоҕо сөптөөх оонньуулары толкуйдааһын; үлэни барытын түмүү.

Ытыллар үлэ көрүннэрэ			
Күнэ-дьыла	Оҕолордуун	Төрөппүттэри кытта	Иитээччилэрдиин
Алтынньы	Амма нэһилиэктерин билиһиннэри	Пазл оноруута «Амма тэрилтэлэрэ»	Карта оноруута «Олорор дойдугун төһө билэҕин?» оонньуу
Сэтинньи	Мас тардыһыта, хапсаҕай, мини-волейбол күрэхтэһии	Аҕалар уолаттарга күрэхтэһии ытыгыта	Күрэхтэһии тэрийсии
Ахсынньы	Доклад ааҕыта: Никифоров А. «Волейбол», Константинов К. «А.Баишев - саха бадьыма», Черкаев Дьулуур «Никитин кик-боксер», Максимов Д. «Сахаачча», Кузьмин М. «Тустуук Михаил Скрябин»	Доклад бэлэмнээһинэ	Докладтары кэпсиригэ бэлэмнээһин
Тохсунньу			Остуол оонньууларынан оонньоутуу

Олунньу	Амма суруйааччыларын билиһиннэри К. Уурастыырап Амма Даайыс Туйаарыскай С. Капитонов	Хоһоон үөрэтии	Амма суруйааччыларын туһунан материал хомуйууга.
Кулун тутар	Амма мелодистарын билиһиннэри О. Иванова К. Онуфриева В. Ноев А. Кузьмин	Инсценировкаҕа кыттыы «Ырыаны таай»	Инсценировка туруоруу, төрөппүтүргэ оонньуу ытыты Эппитинэстээх Харитонов М.В.
Муус устар	Т. Антонова Г. Петрова	Ырыа тылларын үөрэтии	Ырыалары үөрэтии
Бам ыйа	Оонньууларынан оонньоохун		Оонньуулары түмүү, киэн аранаҕа тарҕатыы

Проект түмүгэ:

- 1) Оҕо төрөөбүт дойдутунан киэн туттар, таптыыр буола улаатар;
- 2) Оҕо Амма улууһун нэһиликтэрин гербэлэрин, былаахтарын билэр;
- 3) Амма улууһун биллиилээх мелодистарын, ырыаһыттарын, спортсменнарын, музыканнарын, суруйааччыларын тустарынан оҕоҕо сөптөөх материаллары хомуйан, презентация онорон таһаарыы;
- 4) Оҕону умсугутар оонньуулары оноруу;
- 5) Киэн аранаҕа тарҕатыы.

Туһаныллыбыт литература

1. *Артемьев Е.Р., Климонтов В.Л., Иванов Н.И.* Амгинский район Якутская АССР. – с. Амга, 1990
2. *Быстрова А.В., Захаров Н.С., Захарова В.И.* – Атлас Амгинского улуса (район) РС(Я). – Якутск: изд ИРО и ПК РС(Я), 2011
3. *Васильева Л.П.* Благодатный край – Амгинская слобода путеводитель по Амге. – ООО «Паблсити», г.Якутск, 2011
4. От рождения до школы. Примерная общеобразовательная программа дошкольного образования, под ред. Н.Е. Веракса, Т.С.Комаровой, М.А.Васильева. – М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2014
5. *Пестеров В.И., Емельянова П.И.* – Амгинский район – вехи столетия. – Якутск: Бичик, 2011
6. *Саввина М.С.* – Тулалыыр эйгэни билиһиннэри уонна оҕо тылын сайыннарыы. – Дьокуускай: Кинигэ издательствота, 1992
7. Тосхол: национальной оҕо тэрилтэтин базовай программата, Саха Респ. Уерэбин м-вота: (пргорайианы онордулар: М.Н. Харитонов уо.д.а) – Дьокуускай: «Медиа-холдинг «Якутия», 2009

ООНЬУУЛАР

«Амма киэн туттар дьоно»

(Лото)

Сыала: Амма биллиилээх дьонун оҕолорго билиһиннэри.

Оонньууга баар: 4 хонуу, 24 фишка.

Оонньуу быраабылата: Оонньооччу ахсаана 2-4. Улахан киһи мөһөөчүктэн биирдии фишканы хостоон оҕолорго көрдөрбөккө эрэ киһи аатын ааттыыр. Ол киһини оҕо хонууга булан фишканы хаартыска үрдүгэр уураар. Ким эрдэ хонууга туолбут ол кыайар.

«Амма нэһилиэктэрин гербэлэрин сөпкө хомуй»

(Хомулук)

Сыала: Амма улуунун 14 нэһилиэктэрин гербэлэрин үөрэтии.

Быраабылата: Бастаан 1-2 пазлы хомуйуу, сыһыа элбэтэн иһии. Оҕо хомуйбут гербэтин көрөн хайа нэһилиэк буоларын билэн ааттыыр.

«Амма устун айан»

(истиэнэбэ ыйанар магнитнай оонньуу)

Сыала: Амма улуунун нэһилиэктэрин билиһиннэри.

Манна баар: Дуоска, 4 магниттаах фишка, кубик.

«Сөпкө хомуй»

(Пазл)

Сыала: Улуус киинигэр баар олоххо суолталаах тэрилтэлэри билиһиннэри.

Быраабылата: Ыһыллан сытар ойууну хомуйуу.